

HENKILÖÖN KOHDISTUVIEN PAKKOKEINOJEN KIRJAUSOHJE

Jyri Suhonen & Susanna Sairanen

12/2023

TIIVISTELMÄ

Tekijät: Jyri Suhonen & Susanna Sairanen

Opinnäytetyön muoto: Toiminnallinen opinnäytetyö

Julkisuusaste: Julkinen, liitetiedosto (ohje) poistettu ja salassa pidettävä (JulkL (621/1999) 6:24§)

Ohjaaja: Anu Haikansalo

Tutkinto: Poliisi (AMK)

Tämän toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena on ollut tuottaa Poliisiammattikorkeakoululle ohje henkilöön kohdistuvien pakkokeinojen kirjaamisesta poliisin tietojärjestelmässä PATJAssa. Työ pitää sisällään kirjausohjeen kiinniotto-, henkilönkatsastus- ja henkilöntarkastuspöytäkirjoista, joka on salattu julkisuuslain 6 luvun 24§ kohdan 21 perusteella.

Työ sisällään myös teoriaosuuden, joka on kaikilta osin julkinen. Työmme teoriaosuudessa käsitellään esitutkinta- ja pakkokeinolakia, vapautteen kohdistuvia pakkokeinojen käyttöä sekä henkilöön kohdistuvaa etsintää henkilöntarkastusta ja -katsastusta. Työssä tuodaan esille pakkokeinojen käyttöä koskevat yleiset säännökset, joita ovat esimerkiksi suhteellisuusperiaate, vähimmän haitan periaate ja hienotunteisuusperiaate.

Ohjeella vastaamme Poliisiammattikorkeakoulun tietojärjestelmien opetuksen tarpeeseen tehdä kuvitettu ohje Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoille tukemaan opiskelijoiden oppimista henkilöön kohdistuvien pakkokeinojen kirjaamisessa PATJAssa. Työn tavoitteena on auttaa poliisiopiskelijoita kirjaamaan henkilöön kohdistuvia pakkokeinoja oikein ja itsenäisesti.

Työn tavoitteena on, että ohjeen myötä opiskelun sekä itsenäisen kirjaamisen tukena on opiskelijoille suunniteltu kuvitettu ohje. Kuvitettu ohje ohjeistaa pakkokeinokirjausten tekemisen kohta kohdalta. Ohjeen avulla opiskelijat voivat saada selkeää ja visuaalista ohjausta pakkokeinojen kirjaamiseen, mikä edistää heidän oppimistaan ja ymmärrystä kyseisestä prosessista. Pakkokeinojen oikeanlainen kirjaaminen on tärkeää, jotta asiakkaan sekä poliisin oikeusturva säilyy. Tämä on yksi syy, miksi tämä työ on tehty. Haluamme kehittää omaa sekä tulevien työkavereiden ammattitaitoa pakkokeinojen kirjaamisesta poliisin tietojärjestelmään.

Sivumäärä: 29+52

Tarkastuskuukausi ja vuosi: 12/2023

Avainsanat: Esitutkintalaki, pakkokeinolaki, henkilöntarkastus, henkilönkatsastus.

ABSTRACT

Authors: Jyri Suhonen & Susanna Sairanen

Type of thesis: Practice-based thesis

Publicity: Public, attached file (instruction) removed and to be kept confidential (Publicity Act (621/1999) 6:24§).

Supervisor: Anu Haikansalo

Degree: Bachelor of police services

The purpose of this practical thesis has been to produce a guide for the Police University of Applied Science on documenting personal coercive measures in the police information system PATJA.

The thesis also includes a report section, which is fully public. In the theoretical part of our thesis, we discuss the pretrial and coercive measures act, the use of coercive measures affecting personal freedom, and the recording of such measures in the PATJA system.

We are creating an illustrated guide to meet the educational needs of the Police University of Applied Sciences regarding their information system. This guide is specifically designed to support the learning of students in documenting coercive measures affecting individuals in the PATJA system.

The objective of the project is to provide students with an illustrated guide that serves as a support for their studies and independent documentation. The guide is specifically designed for students and provides step-by-step instructions on how to document coercive measures.

Proper documentation of coercive measures is important to ensure the rights of both the individual and the police. This is one of the reasons why this work has been done. We want to enhance our own professional skills as well as those of future colleagues to ensure that everyone is proficient in accurately and reliably documenting coercive measures. This is crucial for maintaining legal protection for both the client and the police.

Pages: 29+47

Month and year of review: 12/2023

Keywords: Pre-trial investigation law, coercive measures law, personal search, body search

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 ESITUTKINTA JA PAKKOKKEINOT	4
2.1 Esitutinnan toimittaminen	4
2.2 Yleistä pakkokeinoista	4
2.3 Pakkokeinojen käyttö ja jaottelu.....	6
3 VAPAUTEEN KOHDISTUVAT PAKKOKKEINOT.....	8
3.1 Kiinniottaminen.....	8
3.2 Pidättäminen	10
3.3 Vangitseminen.....	13
3.4 Yhteydenpidon rajoittaminen	15
3.5 Matkustuskielto.....	15
3.6 Tutkinta-aresti.....	16
4 HENKILÖÖN KOHDISTUVA ETSINTÄ.....	18
4.1 Henkilöntarkastus	18
4.2 Henkilönkatsastus	19
5 OPINNÄYTETYÖN TARVE, TOTEUTUS JA AIKATAULUTUS.....	21
5.1 Työn tarve	21
5.2 Toteutus ja aikataulut.....	22
6 POHDINTA.....	25
LIITE 1	29

LYHENTEET

ETL= Esitutkintalaki

HKY= Henkilönkatsastuspöytäkirja

HTY =Henkilöntarkastuspöytäkirja

KIP= Kiinniottopöytäkirja

PATJA= Poliisiasian tietojärjestelmä

PKL=Pakkokeinolaki

PoL= Poliisilaki

POV= Pidättämiseen oikeutettu virkamies

SDK= Suomen perustuslaki

YJT= Yleinen järjestys ja turvallisuus

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheena on tuottaa Poliisiammattikorkeakoululle ohje henkilöön kohdistuvien pakkokeinojen kirjaamisesta poliisin tietojärjestelmässä PATJAssa. Opinnäytetyöllä vastaamme Poliisiammattikorkeakoulun tietojärjestelmien opetuksen tarpeeseen tekemällä kuvitettu ohje Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoille tukemaan opiskelijoiden oppimista henkilöön kohdistuvien pakkokeinojen kirjaamiseen liittyen. Tavoitteena on auttaa poliisiopiskelijoita kirjaamaan henkilöön kohdistuvia pakkokeinoja oikein ja itsenäisesti, opintojen sekä työharjoittelun aikana.

Pakkokeinolaki on sisällöltään todella laaja kokonaisuus, minkä takia ohje on jouduttu rajamaan opinnäytetyön kriteerien vuoksi vain tiettyihin pakkokeinoihin. Työhön on Poliisiammattikorkeakoulun tietojärjestelmien opettajien kanssa valittu pakkokeinoista: kiinniottaminen, pidättäminen, vangitseminen, henkilöntarkastus ja henkilönkatsastus. Kyseiset pakkokeinot ovat henkilöön kohdistuvista pakkokeinoista opintojen aikana eniten käytetyimpiä ja kyseisiin pakkokeinoihin ei ole vielä ohjeita.

Työllämme vastataan siihen, että jatkossa opiskelun sekä itsenäisen kirjaamisen tukena on opiskelijoille suunniteltu kuvitettu ohje. Kuvitettu ohje neuvoo pakkokeinokirjausten tekemisen kohta kohdalta. Ohjeen on tarkoitus olla mahdollisimman selkeä ja helposti ymmärrettävä. Tällöin opiskelijat hyötyvät ohjeesta kaikkein eniten. Ohjeen avulla pystytään esimerkkitapauksen lisäksi kirjaamaan myös muita rikostapauksia, koska ohjeessa ohjeistetaan myös muiden vaihtoehtojen kirjaaminen.

Ohjeeseen otetaan PATJAn harjoitustietokannasta kuvakaappaukset kirjatusta esimerkkitapauksista. Kuvakaappaukseen numeroidaan tekstikentät ja jokainen kenttä avataan ohjeiden avulla kuvan alapuolelle opiskelijoita varten auki. Ohje etenee loogisesti ja ohjeistuksessa on huomioitu myös se, että lukija pysyy perillä siitä, mitä on milloinkin kirjaamassa. Yhdelle sivulle ei ole ahdettu kaikkea mahdollista tietoa, vaan tarvittaessa on uuden kuvan avulla ohjeistettu seuraavat kohdat. Selkeiden ohjeiden avulla opiskelija pystyy täyttämään kyseiset pakkokeinokirjaukset itsenäisesti.

Kirjausohjeesta tulee PDF- tiedosto, jonka opettajat voivat jakaa tuleville opiskelijoille aina kunkin kurssin projektit kansioon. PDF-tiedostoa voi käyttää apuna, kun harjoitellaan pakkokeinojen kirjaamista koululla. PDF-tiedostoa voi käyttää myös työelämässä, kun kirjaa pakkokeinoja. PDF-tiedoston saa jakaa myös työharjoittelussa harjoittelulaitoksille, mikäli se koetaan tarpeelliseksi.

Ohjeesta tulee vastaava kuin opinnäytetyön aiemmin tehneen Hertta Fried:in (05/2020) tekemästä opinnäytetyöstä. Hän teki vastaavan työn takavarikko-, paikanetsintä- ja kotietsintäpöytäkirjojen te-

kemiseen. Hänen työnsä on ollut meillä helposti saatavilla kurssin kansiossa ja olemme sitä käyttäneet, kun on pakkokeinokirjauksia tarvinnut tehdä opinnoissa. Olemme kokeneet sen erittäin hyödylliseksi.

Tulevaa pakkokeinojen kirjausohjetta varten on jo tehty meidän toimestamme PATJAn harjoitustietokantaan esimerkkikirjaukset, jotka ovat käyneet tarkastuksessa opettajilla. Kirjauksiin on tehty vielä tämän jälkeen muokkauksia ja selkeytyksiä syksyn 2023 aikana. Tekemämme rikosilmoitus ja tämänhetkinen versio pakkokeinokirjauksista löytyy PATJAn harjoitustietokannasta ilmoitusnumeronalla 2200/R/200/23.

Esimerkkinä oleva rikostapaus on täysin kuvitteellinen eikä siinä käsitellä oikeita henkilötietoja. Emme käsittele työssä PATJAn harjoitustietokannasta otettujen kuvien lisäksi muuta salassa pidettävää. Teemme työn käyttäen julkisia lähteitä ja lakia.

Pakkokeinojen oikeanlainen kirjaaminen on tuottanut haasteita ja olemme törmänneet itsekkin siihen ongelmaan, että ohjeita ei ole ollut, kun niitä olisimme tarvinneet. Tämän takia jouduimme turvautumaan useaan otteeseen opettajien apuun, jotta saamme pöytäkirjoista tehtyä sellaiset, kuin niiden kuuluu olla. Olisimme käytännössä tarvinneet ohjeita, jotka tulemme itse luomaan jo työtä tehdessämme. Onneksi olemme saaneet apua opettajilta. Työ lähtee vielä Poliisihallitukseen tarkastukseen ja saa siten virallisen hyväksynnän, että sitä voidaan käyttää Poliisiammattikorkeakoululla opetuksessa ja itsenäisessä harjoittelussa.

Työmme teoriaosuudessa käsitellään työn aiheen mukaisesti vapautteen kohdistuvia pakkokeinoja sekä henkilöntarkastusta ja –katsastusta. Työssä tuodaan esille myös muun muassa pakkokeinojen käyttöä koskevat yleiset säännökset, joita ovat esimerkiksi suhteellisuusperiaate, vähimmän haitan periaate ja hienotunteisuusperiaate. Pakkokeinolaki on pohjana sille, että voidaan tietyin edellytyksin puuttua ihmisen perusoikeuksiin, jotka perustuslaki on jokaiselle ihmiselle suonut. Suomen perustuslain nojalla ihmisellä on oikeus esimerkiksi henkilökohtaiseen vapauteen, liikkuvuuteen sekä henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Pakkokeinolain nojalla poliisi voi puuttua kyseisiin oikeuksiin tietyissä tilanteissa, kun on syytä epäillä rikosta. Esimerkiksi rikoksen selvittämistä varten poliisi saa ottaa verekseltä kiinni rikoksesta epäillyn rikoksen selvittämistä varten.

Pakkokeinojen käyttö voidaan nähdä kahtena eri vaiheena eli päätöksen tekemisenä ja pakkokeinon käyttämisenä. Päätöksen pakkokeinojen käyttöön pakkokeinosta ja tilanteesta riippuen tekee joko poliisimies itse tai sitten pidättämiseen oikeutettu virkamies. Mitä vakavampi pakkokeino on kyseessä tai mitä vakavammin pakkokeinon käytöllä puututaan ihmisen perusoikeuksiin, niin sen todennäköisemmin pidättämiseen oikeutettu virkamies on se henkilö, joka pakkokeinon käytöstä päättää. Tietyistä vakavammista pakkokeinoista POV:n sijaan päättää tuomioistuin. Tällaisia vakavampia pakkokeinoja ovat esimerkiksi vangitseminen ja telekuuntelu (Fredman 2014, 680).

Pakkokeinojen tarkka ja oikeanlainen kirjaaminen on olennainen osa poliisin työtä ja tärkeää poliisin sekä asiakkaan oikeusturvan toteutumisen kannalta. Tämä ilmenee esimerkiksi esitutkintalaista, pakkokeinolaista, poliisilaista ja lainsäädännön säännöksistä. Esimerkiksi valtioneuvoston asetus esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta (EPSA 122/2014) ohjeistaa esitutkintaviranomaisen tekemiin kirjauksiin liittyvistä asioista. Kyseisessä lain säädöksessä on määrätty asiat, jotka esitutkintaviranomaisen tulee kirjata esimerkiksi rikosilmoitukseen, kuulustelupöytäkirjoihin ja pakkokeinojen kirjauksiin. (EPSA 1-2)

Tämän opinnäytetyön avulla haluamme kehittää omaa sekä tulevien työkavereiden ammattitaitoa pakkokeinojen kirjaamisesta poliisin tietojärjestelmään. Tavoite on, että ohjeen avulla seuraava nuorempi konstaapeli pystyy kirjaamaan pakkokeinoja opintojen aikana sekä työharjoittelussa oikein ja itsenäisesti.

Tekemämme ohje pakkokeinojen kirjauksiin liittyen poliisin tietojärjestelmässä PATJAssa on poliisijärjestelmän käytön vuoksi salassa pidettävä, jonka takia sitä ei tule näkyville tähän työmme julkiseen osuuteen. Työn julkisessa osuudessa käsittelemme lakia ja teoriaa, jotka ovat luomamme kirjausohjeen pohjana.

2 ESITUTKINTA JA PAKKOKEINOT

Esitutkinta on rikosprosessin ensimmäinen vaihe. Sen tarkoituksena on hankkia riittävästi tietoa syyteharkintaa ja oikeudenkäyntiä varten. (Jokela 2018, 167) Esitutkinnassa näyttöä voidaan hankkia käyttämällä pakkokeinoja. Pakkokeinojen käytölle on määritelty kullekin pakkokeinolle omat edellytykset, joiden on toteuduttava, jotta kyseistä pakkokeinoja voidaan käyttää. (Rantaeskola 2022, 276) Pakkokeinojen käyttö vaatii, että rikosta joko epäillään tai sen on todettu tapahtuneen (Fredman 2014, 682).

2.1 Esitutinnan toimittaminen

Esitutkintalain (ETL 805/2011) 3 luvun 3§:n mukaan esitutkinta on toimitettava esitutkintaviranomaisen toimesta, jos esitutkintaviranomainen saa sille tehdyn ilmoituksen kautta tiedon, että rikos on tehty tai jos on muutoin syytä epäillä, että rikos on tehty (ETL 3: 3). Esitutkinnassa selvitetään asian laadun edellyttämällä tavalla epäilty rikos, aiheutettu vahinko, teko-olosuhteet, hyöty, asianosaiset ja muut seikat, joita tarvitaan syyteharkintaa tai seuraamusta varten. Tämä lisäksi selvitetään mahdollisuudet rikoksella saadun omaisuuden palauttamiseksi ja rikoksen johdosta tuomittavan menettämisseuraamuksen täytäntöönpanemiseksi sekä asianomistajan yksityisoikeudellinen vaatimus, mikäli hän on pyytänyt syyttäjää ajamaan kyseistä asiaa. Tämän lisäksi selvitetään myös se, että suostuuko asianomistaja ja rikoksesta epäilty asian käsittelyyn kirjallisessa menettelyssä. (ETL 1:2)

Esitutkinta tulee lain mukaan suorittaa siten, että pääkäsittely voidaan ottaa vastaan yhdellä kertaa (ETL 1:2). Tämän vuoksi selvitykset on tehtävä asian laadun edellyttämällä tavalla. Esitutkinnassa oleva rikos, rikoksen vakavuus, aiheutetun vahingon määrä, asianosaiset ja muut seikat vaikuttavat siihen, mitä esitutkintatoimenpiteitä on tarpeen tehdä rikoksen selvittämiseksi ja mitä toimenpiteitä ylipäättänsä voidaan tehdä tai mitä pakkokeinoja voidaan käyttää. Teoksessa *Rikos ja rikosprosessi* (2022) kerrotaan, että esitutkinnan aikana tehtävät asiat ovat esitutkintatoimenpiteitä. Toimenpiteiden avulla halutaan selvittää tai saada tietoa esitutkinnassa olevasta asiasta. Esitutkintatoimet pitävät sisällään myös rikoksen selvittämiseksi käytettävät pakkokeinot. (Rantaeskola 2022, 164)

2.2 Yleistä pakkokeinoista

Poliisin työtehtäviin kuuluu Poliisilain (PoL 872/2011) ensimmäisen luvun 1§:n mukaan oikeus- ja yhteiskunta järjestyksen turvaaminen, kansallisen turvallisuuden suojaaminen, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitäminen sekä lisäksi rikosten selvittäminen, paljastaminen ja syyteharkintaan saattaminen (PoL 1:1). Poliisin tehtävät voidaan ajatella yleistä turvallisuutta ylläpitävinä eli YJT-pohjaisina sekä rikosperusteisina. Rikosperusteisilla tehtävillä tarkoitetaan rikosten selvittämistä,

paljastamista sekä tämän lisäksi syyteharkintaan saattamista. Poliisin toimivalta tulee kummassakin tapauksessa eri laista. YJT-pohjaisia tehtäviä eli tehtävät, joissa ei ole tapahtunut rikosta tehdään poliisilain asettamin säännösin ja rikosperusteisia tehtäviä eli tehtäviä, joissa on rikosepäily olemassa, voidaan tehdä pakkokeinolain turvin. (Rantaeskola 2022, 279) Pakkokeinojen käytön edellytyksenä on se, että on todettu tai epäilty rikos, jonka esitutkinta on käynnissä. Tällöin on oikeus pakkokeinolain mukaan tietyin edellytyksin käyttää pakkokeinoja. (Fredman 2014, 682)

Pakkokeinot ovat keinoja puuttua yksilön oikeushyviin, jotka on usein suojattu Suomen perustuslain säännöksillä viranomaistenkin toimenpiteitä vastaan (Fredman 2014, 726). Suomen perustuslain suomiin perusoikeuksiin voidaan puuttua pakkokeinolain nojalla silloin kun demokraattisessa yhteiskunnassa sitä voidaan pitää hyväksyttävänä, esimerkiksi rikoksen selvittämisen vuoksi (Fredman 2014, 727). Esimerkiksi Suomen perustuslain (SDK, 731/1999) toisen luvun 7§:n mukaan jokaisella on oikeus elämään, henkilökohtaiseen vapauteen ja henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Tämä pykälä suojaa jokaista siltä, että esimerkiksi henkilöön ei voida koskea ilman henkilön lupaa eikä hänen vapauttaan voida rajoittaa ilman lakiin perustuvaa velvoitetta. (SDK 2:7)

Poliisi tarvitsee tietyissä tilanteissa työtehtäviä suorittaakseen oikeuden esimerkiksi kajota henkilön koskemattomuuteen tai tietyissä tilanteissa oikeuden yksilön vapauden rajoittamiseen. Tällöin poliisi joutuu turvautumaan pakkokeinolakiin ja noudattamaan sen asettamia säännöksiä. Poliisi voi esimerkiksi pakkokeinolain (PKL 806/2011) 8 luvun 31§:n turvin kajota koskemattomuuteen esimerkiksi tekemällä henkilöntarkastuksen henkilölle, kun on syytä epäillä rikoksen tapahtuneen tai kun rikos on jo tapahtunut (PKL 8:31). Sama laki antaa poliisille myös keinon rajoittaa ihmisen vapautta esimerkiksi kiinnioton tai pidättämisen myötä (PKL 2:1).

Pakkokeinojen käytön periaatteet ovat samat kuin esitutkinnassa muutoinkin. Poliisin käyttäessä pakkokeinoja tulee ottaa huomioon pakkokeinojen käytön yleiset periaatteet eli suhteellisuusperiaate, vähimmän haitan periaate ja hienotunteisuusperiaate. Nämä on laitettu myös pakkokeinolain ensimmäiseen lukuun. (Jokela 2018, 199) Suhteellisuusperiaatteen mukaan pakkokeinoja voidaan käyttää vain, jos pakkokeinon käyttöä voidaan pitää puolustettavana, kun otetaan huomioon tutkittavana olevan rikoksen törkeys, rikoksen selvittämisen tärkeys sekä rikoksesta epäillylle tai muille pakkokeinon käytöstä aiheutuva oikeuksien loukkaaminen ja muut sellaiset seikat, jotka vaikuttavat asiaan. (PKL 1:2) Vähimmän haitan periaatteen mukaan pakkokeinojen käytöllä ei saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää kuin on välttämätöntä käytön tarkoituksen saavuttamiseksi. Kenellekään ei saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa tai vahinkoa. (PKL 1: 3) Kolmannen periaatteen eli hienotunteisuus periaatteen mukaan pakkokeinojen käyttö on suoritettava siten, että sillä aiheutetaan mahdollisimman vähän huomiota ja sen lisäksi on toimittava hienotunteisesti (PKL 1:4).

Pakkokeinojen käytössä tulee ottaa huomioon lisäksi myös kohtuullisuusperiaate eli on otettava huomioon pakkokeinojen kohteena olevan henkilön henkilökohtaiset olot. Esimerkiksi ikä ja terveydentila vaikuttavat siihen, mitä pakkokeinoja voidaan pitää tilanteessa asian laatu huomioon ottaen kohtuullisina. (Jokela 2018, 199) Kohtuullisuusperiaatteen vuoksi esimerkiksi alle 15-vuotiasta ei ilman välttämätöntä syytä pidättää eikä saa missään tapauksessa vangita.

2.3 Pakkokeinojen käyttö ja jaottelu

Pakkokeinojen käyttö edellyttää aina, että kyseessä on rikos tai rikoksen epäillään tapahtuneen. Jos rikosta ei ole tapahtunut tai jos ei ole epäilyä siitä, että rikos olisi tapahtunut poliisi joutuu suorittamaan työtehtäviään poliisilain turvin. Tällöin ei ole oikeutta pakkokeinolain käyttöön. Pakkokeinojen käyttöön kuitenkin yleensä riittää se, että pelkkä rikosepäily on käynnissä, vaikka ei tiedetä vielä, että kuka on epäiltynä. (Rantaeskola 2022, 283-284)

Pakkokeinojen käytön tarkoituksena on tilanteen mukaan esimerkiksi hankkia näyttöä, mahdollistaa rikosprosessin häiriötön kulku, palauttaa rikoksella hankittu omaisuus tämän omistajalle, korvata rikoksella aiheutettu vahinko, palauttaa rikoksella hankittu laitton hyöty ja estää rikollisen toiminnan jatkuminen. (Rantaeskola 2022, 276-277)

Pakkokeinolaissa on määritelty kunkin pakkokeinon kohdalla, että millä perusteilla kyseistä pakkokeino voidaan käyttää, kuka sitä voi käyttää ja milloin sitä voidaan käyttää. Pakkokeinojen käyttö on määritelty tarkoin pakkokeinolaissa. (Rantaeskola 2022, 282). Pakkokeinoa saa pakkokeinon mukaan käyttää joko poliisimies omalla päätöksellä tai sitten poliisimies pidättämiseen oikeutetun virkamiehen luvalla. (Jokela 2018, 199) Tiettyjen pakkokeinojen kohdalla on kiireellisissä tilanteissa mahdollista, että pakkokeinojen käytöstä päättää poliisimies itse. Lähtökohtaisesti kuitenkin pidättämiseen oikeutettu virkamies tekee päätöksen pakkokeinon käytöstä. Mitä vakavammin pakkokeinolla puututaan ihmisen perusoikeuksiin, niin sen ylemmältä taholta päätös pakkokeinon käytöstä tulee. Pakkokeinojen käytöstä päättää tietyissä tilanteissa myös tuomioistuin (Jokela 2018, 199). Esimerkiksi vangitseminen on tällainen perusoikeuksiin vakavasti kohdistuva keino, joten sen käytöstä päättää poliisin sijaan tuomioistuin. (PKL 2:11)

Pakkokeinot voidaan jakaa usealla eri tavalla. Pakkokeinot voidaan jakaa vapautteen kohdistuviin pakkokeinoihin, henkilöön kohdistuviin pakkokeinoihin, henkilön elämänpiiriin kohdistuviin pakkokeinoihin ja esineisiin ja omaisuuteen kohdistuviin pakkokeinoihin. Vapautteen kohdistuvat pakkokeinot ovat kiinniottaminen, pidättäminen, vangitseminen ja matkustuskielto. Henkilöön kohdistuvilla pakkokeinoilla tarkoitetaan pakkokeinoja, joilla puututaan henkilökohtaiseen koskemattomuuteen esimerkiksi henkilöntarkastus. Esineisiin ja omaisuuteen kohdistuvia pakkokeinoja on esimerkiksi kotietsintä ja takavarikko. Henkilön elämänpiiriin kohdistuvilla pakkokeinoilla tarkoitetaan yksi-

tyiselämään tai viestinnän suojaan kohdistuvia pakkokeinoja, jotka ovat salaisia pakkokeinoja, kuten esimerkiksi telekuuntelu. (Jokela 2018, 197–198) Salaisia pakkokeinoja käytetään muista poiketen siten, että kohde ei niistä tiedä. Salaisia pakkokeinoja on esimerkiksi erilaiset telepakkokeinot, tekninen tarkkailu ja peitetoiminta. Niiden käytön edellytyksenä on oletus, että voidaan saada tietoa kyseisen rikoksen selvittämiseen. (Jokela 2018, 231)

3 VAPAUTEEN KOHDISTUVAT PAKKOKEINOT

Pakkokeinolain vapauteen kohdistuvia pakkokeinoja ovat kiinniottaminen, pidättäminen, vangitseminen ja matkustuskielto. Esimerkiksi rikoksesta epäilty voidaan rikoksesta ja tilanteesta riippuen ottaa kiinni, pidättää tai vangita. Vaihtoehtoja tietyissä tilanteissa vangitsemiselle voi olla myös tutkinta-arestiin tai matkustuskieltoon määrääminen, mitkä ovat lievempiä vapautta rajoittavia pakkokeinoja (Fredman 2014, 780).

3.1 Kiinniottaminen

Poliisimiehen kiinniotto-oikeudesta on säädetty pakkokeinolain 2 luvun 1 pykälässä. Suppeassa merkityksessä kiinniottamisella tarkoitetaan lyhytkestoista vapauden riistoa. Lyhytkestoinen kiinniotto voi sisältää valtaan otetun henkilön kuljettamisen esimerkiksi poliisiasemalle tai muuhun paikkaan, jossa esitutkintaa suoritetaan. Kiinniottoon liittyy yleensä jokin suorituspaikassa tehtävä esitutkintatoimenpide, kuten henkilön tunnistus, kuulustelu tai esimerkiksi jonkin muun pakkokeinon käyttö. Laajemmassa merkityksessä kiinniottamisella tarkoitetaan pidempikestoista henkilön valtaan ottamista esimerkiksi pidättämistä tai vangitsemista varten. (Fredman, 801)

Poliisimies saa rikoksen selvittämistä varten ottaa kiinni verekseltä tai pakenemasta tavatun rikoksesta epäillyn (PKL 2:1). Kun henkilö on tavattu tekemästä rikosta, niin voidaan sanoa, että tapaus on veres (Rantaeskola, 290). Vereksenä nähdään myös tilanne, jossa kiinniotettua on takaa-ajettu taukoamatta. Pakenemasta tavatun rikoksentehtäjän kohdalla taas on voitava olosuhteiden perusteella olettaa, että kyseinen henkilö on todennäköisesti tehnyt rikoksen. (Fredman 2014, 756).

Jos henkilö on rikoksesta epäilty, joka on määrätty pidätettäväksi, vangittavaksi tai otettavaksi kiinni tehostetun matkustuskiellon valvonnassa käytettävien välineiden kiinnitystä varten, on poliisimiehellä toimivalta ottaa hänet kiinni. (PKL 2:1) Tällöin tarkoituksena on ottaa henkilö viranomaisen huostaan pidättämisen tai vangitsemisen toteuttamiseksi. (Fredman 2014, 756) Edellä mainittujen lisäksi poliisi saa ottaa tuomioistuimen pääkäsittelyn tai päätösharkinnan aikana kiinni vastaajan, jonka vangitsemista on vaadittu tuomitsemisen yhteydessä, mikäli kiinni ottaminen katsotaan tarpeen hänen poistumisensa estämiseksi. (PKL2:1) Tällöin tarkoituksena on varmistaa, että pidätettävä tai vangittava saadaan viranomaisen haltuun, kun hänet tuomitaan vangituksi. (Fredman 2014, 756)

Poliisimiehelle on (PolL 2: 3) mukaan annettu oikeus ottaa kiinni etsintäkuulutettu, joka toimivaltaisen viranomaisen antaman kuulutuksen mukaan on vangittava tai otettava säilöön. Lisäksi poliisilla on oikeus ottaa kiinni myös muu henkilö, jonka tuomioistuin on määrännyt noudettavaksi tuomioistuimeen, vangittavaksi tai otettavaksi säilöön.

Kiinniotetulle tulee viipymättä kertoa, että miksi hänet on otettu kiinni eli kiinniottamisen syy (PKL 2:4). Kun henkilö otetaan kiinni, niin häneltä riistetään vapaus liikkumiseen eli puututaan yksilön perusoikeuksiin riistämällä tältä vapaus. Vapaudenriiston perusteen ilmoittaminen on oikeusturva-
tae, jonka jälkeen epäilty voi alkaa valmistelemaan puolustustaan. (Fredman 2014, 754) Poliisimie-
hen tulee ilmoittaa kiinniotosta viipymättä myös virkamiehelle, joka on oikeutettu pidättämiseen,
esimerkiksi komisariolle. Pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on 24 tunnin kuluessa kiinnioton
alkamisesta päätettävä, onko kiinniotettu päästettävä vapaaksi vai pidätettävä. (PKL 2:1) Esitutkin-
talaki rajoittaa esitutinnan ja siten kiinniottamisen kestoa asettamalla tälle aikarajat. Kiinniottami-
sen jatkuminen yli 12 tunnin vaatii, että pidättämisen edellytykset täytyvät. (ETL 6:5) Pidättämisen
edellytykset määritellään pakkokeinolaissa (PKL 2:5).

Kiinnioton suorittamiseksi poliisilla on oikeus käyttää tarpeellisia voimakeinoja. Poliisilain 2 luvun
17§ mukaan virkatehtävää suorittaessaan on poliisimiehellä oikeus vastarinnan murtamiseksi, kiin-
nioton toimittamiseksi ja välittömästi uhkaavan rikoksen tai muun vaarallisen teon estämiseksi käyt-
tää sellaisia tarpeellisia voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina. Arvioitaessa voimakeino-
jen puolustettavuutta on otettava huomioon tehtävän tärkeys ja kiireellisyys, vastarinnan vaaralli-
suus, käytettävissä olevat voimavarat. (PoL 2:17)

Poliisi voi rajoittaa kiinniotetun liikkuma- ja toimintavapautta laittamalla tälle käsiraudat, kun ehdot
sitomiseen täyttyy. Rajoittaminen tulee olla välttämätöntä virkatehtävän suorittamisen varmistami-
siksi esimerkiksi, kun tarkoituksena on estää henkilön karkaaminen ja hillitä väkivaltaista käyt-
täytymistä tai torjua uhkaavaa väkivaltaa. (PoL 2:20§) Ennen kuin poliisi käyttää fyysisiä voimakei-
noja tulee tavoitteeseen pyrkiä pääsemään lievempiä voimakeinoja käyttäen (Rantaeskola 2022,
277).

Poliisin lisäksi kiinniottojana voi tietyissä tilanteissa ja tietyin edellytyksin toimia myös yksityinen
henkilö. Tällöin puhutaan yleisestä kiinniotto-oikeudesta, josta säädetään pakkokeinolain 2 luvun 2
pykälässä. Jokaisella yksityishenkilöllä on mahdollisuus ottaa kiinni verekseltään tai pakenemasta
tavattu rikoksesta epäilty henkilö (Fredman 2014, 806). Tapahtunut rikos voi olla vankeusuhan alai-
nen tai teko voi olla lievä sakolla selvitettävä, kuten näpistys tai vahingonteko (Jokela 2018, 200).
Yleinen kiinni-otto-oikeus antaa yksityishenkilölle oikeuden ottaa kiinni myös sellaisen henkilön,
jonka viranomainen on määrännyt pidätettäväksi tai vangittavaksi (PKL 2:2). Tapauksissa, joissa
yksityishenkilö käyttää yleistä kiinni otto-oikeutta, tulisi olla selviä ja syyllisyyden ilmeinen (Fred-
man 2014, 806). Kiinnioton yhteydessä yleistä kiinni otto-oikeutta käyttävä voi kohdata fyysistä vas-
tarintaa, jolloin hänellä on oikeus käyttää sellaisia välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää
tilanteeseen sopivina ja puolustettavina (Jokela 2018, 200).

Tapauksessa, jossa yksityishenkilö on suorittanut kiinnioton, tulee hänen luovuttaa viipymättä kiinniotettu poliisille (PKL 2:2). Yksityishenkilön tulisi saattaa viipymättä kiinniotto poliisin tietoon, jotta poliisipartio voisi mahdollisimman nopeasti hakea kiinniotettu poliisin huostaa. Tämä senkin vuoksi, että harvoin yksityishenkilöillä on mahdollisuus kuljettaa kiinniotettua poliisiasemalle. (Fredman 2014,807)

3.2 Pidättäminen

Pidättäminen on pakkokeino, jota käytetään, kun epäillyltä on tarve viedä vapaus yli 24 tunniksi. Tällainen tarve voi syntyä esitutinnan turvaamiseksi tai rikoksesta epäillyn myöhempää vangitsemista varten. Pidättäminen on mahdollista vain rikoksesta epäillyn kohdalla. Pidättämisen tarkoituksena on esitutinnan turvaaminen estämällä epäiltyä pakenemasta, vaikeuttamasta tutkintaa tai jatkamasta rikollista toimintaa. (Fredman 2014, 774)

Pidättäminen on kiinniottamista pidemmälle ulottuva pakkokeino (Jokela 2018, 202). Pidättämisen edellytykset voidaan jakaa yleisiin ja erityisiin edellytyksiin. Yleisten edellytysten tulee olla käsillä joka tilanteessa ja erityisten edellytysten osalta vähintään yhden tulee olla käsillä. Rikoksesta riippuen erityisiä edellytyksiä voi olla samaan aikaan käsillä useampiakin. (Fredman 2014, 774)

Yleinen pidättämisen edellytys toteutuu silloin, kun henkilö on todennäköisin syin epäiltynä rikoksesta. Kun henkilöä epäillään todennäköisin syin, voi kyseessä olla tilanne, jossa henkilö on saatu kiinni verekseltä tai pakenemasta. Yleinen edellytys toteutuu myös, kun esitutkinta kynnys on ylittynyt eli on syytä epäillä rikoksen tapahtuneen. Henkilö voidaan pidättää, kun häntä on syytä epäillä rikoksesta ja rikokseen on poliisin lisäselvityksellä mahdollista saada lisänäyttöä. (Rantaeskola 2022, 300–301) Lisäselvityksen on oltava oikeasti olemassa ja se on pystyttävä perustelemaan ja yksilöimään. Tällainen lisäselvitys voi olla esimerkiksi avaintodistajan kuuleminen tai rikospaikkatutkinnan loppuunsaattaminen. (Fredman 2014, 775-776)

Erityisiä edellytyksiä on neljä kappaletta ja ne on lueteltu pakkokeinolaissa. Erityisissä edellytyksissä pakkokeinolain mukaan epäilty saadaan pidättää, jos rikoksesta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin kaksi vuotta vankeutta. (PKL 2:5) Tällöin kyseessä on ylitörkeä rikos. Esimerkiksi tappo, jossa minimi rangaistus 8 vuotta vankeutta tai törkeä ryöstö, jossa minimi rangaistus 2 vuotta vankeutta. (Rantaeskola 2022, 301-303)

Pakkokeinolain toisen kohdan mukaan pidättäminen on mahdollista myös, vaikka tehdystä rikoksesta olisi säädetty lievempi rangaistus kuin kaksi vuotta, mutta tällöin ankarin rangaistus kyseisestä rikoksesta on oltava vähintään yksi vuosi vankeutta ja lisäksi vaaditaan jonkin vaaran esillä olo. (PKL 2:5) Tällainen rikos voi olla esimerkiksi pahoinpitely, jossa enimmäisrangaistus on 2 vuotta vankeutta tai varkaus, jossa enimmäisrangaistus on 1 vuosi ja 6 kuukautta. (Rantaeskola

2022, 301–303) Pidättämisen edellytyksen vaaroilla tarkoitetaan paonvaara, jälkienpeittämisvaara ja rikosten jatkamisvaara. Paonvaaralla tarkoitetaan sitä, että epäilty lähtee pakoon esimerkiksi esitutkintaa tai rangaistuksen täytäntöönpanoon liittyviä toimia. Jälkienpeittämisvaaralla tarkoitetaan sitä, että epäilty jollaintavoin vaikeuttaa rikoksen selviämistä esimerkiksi kätkemällä todistusaineistoa tai vaikuttamalla todistajan lausuntoihin. Rikosten jatkamisvaara tarkoittaa sitä, että ilman pidättämistä epäilty jatkaisi rikollista toimintaansa. Sillä yritetään käytännössä katkaista rikoskierre. (Fredman 2014, 776-777)

Pakkokeinolain kolmannen kohdan mukaan erityinen edellytys on kyseessä myös, kun henkilö on tuntematon ja kieltäytyy ilmoittamasta nimeään tai osoitettaan taikka antaa niistä virheellistä tietoa. Pakkokeinolain säännös asettaa vaatimuksen ainoastaan nimen ja osoitteen kertomiselle. (PKL 2:5) Poliisilain mukaan poliisilla on oikeus tehtävän suorittamiseksi saada tietää jokaiselta tieto nimestä ja henkilötunnuksesta. Niiden osalta, joilta henkilötunnus puuttuu, poliisilla on oikeus saada tietää syntymäaika ja kansalaisuus sekä paikka, josta ovat tavoitettavissa. Poliisilain mukaan poliisilla on oikeus ottaa kiinni henkilö, joka ei anna edellä mainittuja tietoja tai antaa ilmeisesti virheellisen tiedon. (PoL 2:1) Pakkokeinolain mukainen pidättämissäännös on jatko tälle poliisilain kiinniototapaukselle niiden tilanteiden varalle, kun rikoksesta epäillyn henkilöllisyyttä ei ole saatu selvitettyä 24 tunnin aikana. Pakkokeinolain mukainen pidättämissäännös on kuitenkin poliisilakia suppeampi, koska edellytyksenä on vain nimen ja osoitteen kertominen. Peruste pidättämiselle poistuu heti, kun henkilön nimi ja osoite on tiedossa, mikäli muuta perustetta pidättämiselle ei ole. (Fredman 2014, 780-781)

Pakkokeinolain neljännen kohdan mukaan pidättäminen on mahdollista myös, mikäli epäillyllä ei ole vakinaista asuntoa Suomessa ja on todennäköistä, että hän poistuisi maasta esimerkiksi karttaukseen esitutkinnan, oikeudenkäynnin tai rangaistuksen täytäntöönpanon. (PKL 2:5) Maastapoisumisvaarasta tulee olla todennäköisyysnäyttö eikä perusteeksi riitä se, että tekijä on ulkomaalainen (Fredman 2014, 781).

Pakkokeinolain mukaan pidättäminen ei saa olla kohtuutonta. Poliisi ei voi pidättää ketään, jos se olisi kohtuutonta rikoksesta epäillyn iän taikka muiden henkilökohtaisten olosuhteiden vuoksi eikä asian laatu edellytä pidättämistä. (PKL 2:6) Silloin kun tutkittavana olevasta rikoksesta voisi seurata pieni sakko, voidaan katsoa, että asian laatu huomioon ottaen ei edellytä pidättämistä (Rantaeskola 2022,306). Pidätetyn ikää tarkasteltaessa tulee huomioida nuoruus ja vanhuus. Myös pidätetyn sairaudet tulee ottaa huomioon sekä mahdollinen raskaus. Huomioitavaa on myös pidätetyn lapset ja heidän hoitonsa järjestäminen. Edellä mainitut asiat tulee huomioida, kun pidätyksen kohtuullisuutta arvioidaan. (Rantaeskola 2022, 307) Poliisi ei voi pidättää rikollisesta teosta epäiltyä,

jos hän on alle 15-vuotias (PKL 2:5). Erittäin painavista syistä alle 15-vuotias on kuitenkin velvollinen olemaan läsnä esitutkinnassa 12 tuntia. Ja mikäli pidättämisen edellytykset täyttyvät aikaa voidaan pidentää 24 tuntiin (Rantaeskola 2014, 47).

Pidättämisen syy tulee ilmoittaa pidätetylle viipymättä, kun kiinniotto pidätysmääräyksellä suoritetaan tai kun päätös pidättämisestä on tehty. Lisäksi pidättämisestä on tehtävä kirjallinen päätös, jossa mainitaan tiedot rikoksesta, josta pidätetty epäillään ja millä perusteella pidätys tapahtuu. Pidätetylle on toimitettava ilman aiheetonta viivytystä jäljennös päätöksestä. (PKL 2:10)

Pidättämisestä on ilmoitettava epäillylle tämän osaamalla kielellä (Rantaeskola 2014, 55). Esitutkintalain mukaan henkilöillä, jotka eivät ymmärrä suomen, ruotsi tai saamen kieltä on oikeus saada tieto pidättämisestä sellaisella kielellä, jota he ymmärtävät. Tähän voidaan käyttää tarvittaessa tulkkia. (ETL 4:12) Laissa poliisin säilyttämien henkilöiden kohtelusta (Putkalaki 841/2006) säädetään vapautensa menettäneiden kohtelusta. Lain 2 luvun 2§:n mukaan vapauden menettämisestä on ilmoitettava myös pidätetyn läheisille, mikäli pidätetty tahtoo. Ilmoitusta pidätyksestä voidaan tarvittaessa lykätä enintään kaksi vuorokautta kiinniotosta, mikäli se on välttämätöntä, kun tavoitteena on, ettei rikoksen selvittäminen vaarannu. Alle 18-vuotiaan kohdalla vapauden menetyksestä on ilmoitettava välittömästi huoltajalle sekä sosiaaliviranomaiselle. Huoltajalle ilmoittamisen osalta sovelletaan samaa kuin täysi-ikäisten kohdalla. Se voidaan jättää tekemättä, mikäli se vaarantaa rikoksen selviämisen. (Putkalaki 2:2)

Pidättämisestä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies, joka on yleensä päällystöön kuuluva virkamies esimerkiksi komisario. (Rantaeskola 2022, 307) Pidättämiseen oikeutettuja virkamiehiä ovat poliisissa komisarion lisäksi poliisiylijohtaja, Poliisihallituksen poliisijohtaja, poliisiylitarkastaja ja poliisitarkastaja, poliisipäällikkö, apulaispoliisipäällikkö, keskusrikospoliisin päällikkö ja apulaispäällikkö, rikosylitarkastaja, rikostarkastaja, rikosylikomisario, ylikomisario ja rikoskomisario. Edellä mainittujen lisäksi pakkokeinolaki määrittelee pidättämiseen oikeutetuiksi virkamiehiä myös tietyt rajavartiolaitoksen ja tullin virkamiehet sekä syyttäjän. (PKL 2:9)

Pidätetty on päästettävä vapaaksi, kun edellytyksiä pidättämiselle ei enää ole. Pidätetty on päästettävä vapaaksi viimeistään vangitsemisvaatimuksen tekemiseen varatun ajan jälkeen, mikäli häntä ei vaadita vangittavaksi. (PKL 2:7) Vangitsemisvaatimus on esitettävä tuomioistuimelle kolmantena päivänä kiinniotosta kello 12 mennessä ja vaatimus on otettava tuomioistuimessa käsiteltäväksi viimeistään neljän vuorokauden kuluessa kiinniotosta. Aika lasketaan kiinniottohetkestä, mikä tarkoittaa sitä, että tarkka kellonaika on kirjattava. Pidättäminen päättyy joko vapauttamiseen tai vangitsemiseen. Toisinaan vangitsemisen tilalla voi olla myös matkustuskieltoon määrääminen. (Fredman 2014, 787-788) Pidätetyn vapaaksi päästämistä päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. (PKL 2:7)

Uudelleen pidättämisestä säädetään pakkokeinolain 2 luvun 8§:ssä. Lain mukaan pidätetty ei saa uudelleen pidättää samasta rikoksesta sellaisen syyn nojalla, joka on ollut tiedossa pidätystä päätettyäessä. (PKL 2:8) Tämä tarkoittaa sitä, että jos rikoksesta epäilty halutaan pidättää uudelleen pidätyksestä päättävällä viranomaisella, tulee olla tiedossa sellainen uusi seikka, joka antaa perusteet pidättämiselle. Esimerkiksi jos esitutkinnassa ilmenee uusia todisteita, jotka antavat perusteen pidättämiselle voi uudelleen pidättäminen olla tarpeen, jotta mahdollisia todisteita ei pääse sotkemaan. Kynnys uudelleen pidättämiselle on joka tapauksessa aiempaa korkeampi. (Fredman 2014, 789-791)

3.3 Vangitseminen

Vangitseminen on henkilöön kohdistuvista pakkokeinoista voimakkain (Jokela 2018, 205). Vangitsemisella rikoksesta epäillyltä riistetään vapaus, jolla pyritään turvaamaan esitutkinnan loppuvaihe sekä oikeudenkäynti ja mahdollisen rangaistuksen täytäntöönpano (Fredman 2014, 798). Vangitseminen on mahdollista sekä esitutkinnan aikana tutkinnan vuoksi sekä tuomioistuimessa rangaistuksen määräämisen takia. Esitutkinnan aikana vangitseminen on mahdollista pidätetyn kohdalla, jolloin hänestä tulee esitutkinnan ollessa käynnissä tutkintavanki. Vangitseminen on mahdollista myös sellaisen epäillyn kohdalla, jolla on aiempi tai aiempia vankeusrangaistuksia odottamassa täytäntöönpanoa, jolloin hänestä tulee suoraan vankeusvanki. Vankeusvanki suorittaa samalla aiempia vankeustuomioita. Pelkkää vangittu-termiä ei yleensä käytetä, koska vangittu henkilö on tilanteen mukaan joko tutkintavanki tai vankeusvanki eli statuksia vangitulla on useampia. Henkilö ei myöskään voi olla usealla statuksella samaan aikaan eli status on vankeuden mukaan joko vankeusvanki tai tutkintavanki. (Rantaeskola 2022, 323)

Tuomioistuin saa vangita rikoksesta todennäköisin syin epäillyn, kun vangitsemisvaatimuksen esittämiseen oikeutettu virkamies on jättänyt vaatimuksen tuomioistuimeen (PKL 2:11). Vangitsemisen perusedellytykset ovat rikoksesta todennäköisin syin epäillyllä samat kuin pidättämisessä. (Rantaeskola 2014, 56-57) Vangitsemisen perusedellytyksenä on, että rikoksesta ei ole säädetty lievempää rangaistusta kuin 2 vuotta vankeutta tai vaihtoehtoisesti on säädetty lievempi kuin 2 vuotta vankeutta, mutta tällöin ankarimman rangaistuksen on oltava vähintään 1 vuosi vankeutta sekä tämän lisäksi on oltava pidättämisen edellytysten tavoin syytä epäillä, että epäilty esimerkiksi karttaa esitutkintaa, jatkaa rikollista toimintaa tai muutoin vaikeuttaa asian selvittämistä. (PKL 2:5) Henkilö, jota on syytä epäillä rikoksesta, saadaan vangita samoin edellytyksin, mikäli vangitseminen on odotettavissa olevan lisäselvityksen vuoksi erittäin tärkeää. Edellä mainittujen lisäksi rikoksesta epäilty, jonka luovuttamista suomeen tullaan pyytämään, saadaan vangita, mikäli rikoksessa ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta ja jos tämän lisäksi on syytä epäillä, että epäilty ei saavu vapaaehtoisesti Suomeen syytetoimenpiteitä varten. (Rantaeskola 2014, 56-57)

Vangitsemisesta tutkinnanjohtajan tulee tehdä vangitsemisvaatimus tuomioistuimelle. Pidätettyä henkilöä koskeva vangitsemisvaatimus tulee tehdä viimeistään kolmantena päivänä kiinniottamispäivästä ennen kello 12.00. (Rantaeskola 2022, 318) Vangitsemisvaatimus on käsiteltävä tuomioistuimessa viipymättä. Pidätettyä koskeva vaatimus on käsiteltävä viimeistään neljän vuorokauden kuluttua kiinniottamisesta. (PKL 3:5) Vangitsemisvaatimuksen tehneen virkamiehen tai hänen määräämän asiaan perehtyneen muun virkamiehen on oltava läsnä, kun kyseistä asiaa käsitellään. (PKL 3:6)

Aikeesta vangitsemisvaatimuksen tekoon on oltava yhteydessä syyttäjään, joka arvioi onko vaatimus aiheellinen. Esitutkinnan aikana yhteistyön tavoitteena on, ettei sellaisessa rikosasiassa tehdä vangitsemisvaatimusta, jossa syyttäjä katsoo, ettei syytteen nostamiselle ole aihetta. Vastuu vangitsemisvaatimuksen tekemisestä esitutkinnan jälkeen jää syyttäjälle. Ilman vangitsemisvaatimusta tuomioistuimella ei ole mahdollisuutta määrätä epäiltyä vangittavaksi. (Jokela 2018, 206)

Kun tuomioistuin tekee päätöksen läsnä olevan henkilön vangitsemisesta, tulee samalla määrittää määräaika syytteen nostamiselle (Fredman 2014, 882–883). Tuomioistuin ei saa määrätä aikaa syytteen nostamiselle enempää kuin on välttämätöntä esitutkinnan loppuun suorittamiseksi ja syytteen valmistelemiseksi (PKL 3:14). Pidätetty henkilö on päästettävä välittömästi vapaaksi, jos vaatimus vangitsemisesta hylätään (Fredman 2014 883). Mikäli pidätetty tai vangittu päästetään vapaaksi ei häntä voida vapaaksi päästämisen jälkeen pidättää uudelleen samasta rikoksesta sellaisen seikan nojalla, joka on ollut tiedossa, kun päätös on tehty. Uudelleen pidättäminen vaatii, että tulee esiin uusia sellaisia seikkoja, jotka mahdollistavat uudelleen pidättämisen ja vangitsemisen. (PKL 2:8)

Vangitsemisen tarkoituksena voi olla viranomaisen halu estää rikoksesta epäillyn pako. Vapaalla ollessaan epäillyllä voisi olla mahdollisuus hävittää tai sotkea tapaukseen liittyviä todisteita ja siten vaikeuttaa esitutkinnan suorittamista. Vapaalla epäilty voisi pyrkiä painostamaan mahdollisia todistajia ja siten vaikuttamaan heidän lausuntoihinsa kuulusteluissa. Vangitsemisella pyritään myös estämään rikollisen toiminnan jatkaminen. (Fredman 2014,847) Ketään ei saa vangita tai pitää vangittuna silloin, kun se olisi kohtuutonta rikoksen laadun, tuomitun iän tai muun henkilökohtaisen olon vuoksi (Jokela 2018, 207). Kohtuuttomuutta arvioidaan vangitsemisvaatimusta tehdessä. Tällöin otetaan huomioon esimerkiksi henkilön terveydentila ja huoltoa vaille jäävät pienet lapset. Myöskään esimerkiksi alle 15-vuotiaana tehdystä rikollisesta teosta epäiltyä ei saa vangita. (Rantaeskola 2014, 57-59)

Tuomitun vangitsemisen edellytykset ovat lähes samat kuin ennen tuomion saamistakin (Rantaeskola 2022, 321). Tuomioistuin saa syyttäjän tai rangaistusta vastaajalle vaatimen asianomistajan vaatimuksesta määrätä tuomitun ehdottomaan vankeuteen tai pidettäväksi edelleen vangittuna, jos

tuomittu rangaistus on vähintään 2 vuotta vankeutta tai rangaistus on vähemmän kuin 2 vuotta, mutta vähintään 1 vuoden sekä tämän lisäksi on olemassa karttamis-, jatkamis- tai vaikeuttamisvaara. Kolmas vangitsemisen vaihtoehto on, että rangaistus on vähemmän kuin 1 vuoden, mutta tuomitulla ei ole asuntoa Suomessa ja karttamisvaara tulee kyseeseen, tai kun tuomittu on tuomittu yhdellä tai useammalla päätöksellä vankeusrangaistukseen useista lyhyin aikavälein tehdyistä rikoksista ja vangitseminen on tarpeen jatkamisen estämiseksi. (PKL 2:12) Alle 18-vuotiaan saa vangita vain painavista syistä. (PKL 2:12)

3.4 Yhteydenpidon rajoittaminen

Pakkokeinolain 4 luku antaa mahdollisuuden esitutkinnan aikana rajoittaa kiinniotetun, pidätetyn ja tutkintavangin yhteydenpitoa tiettyyn muuhun henkilöön, kuin tämän avustajaan. Pykälän mukaan voidaan rajoittaa myös yhteydenpitoa lähiomaiseen, mikäli tähän on riittävän painavat syyt. Yhteydenpitoa voidaan rajoittaa erityisen painavista syistä yleisesti muiden henkilöiden kanssa nimeämättä henkilöitä, joita rajoitus koskee. Tuolloin yhteydenpidon rajoitus on voimassa enintään 60 päivää. (PKL4:1) Yhteydenpidon rajoittaminen on tarpeellinen toimenpide silloin, kun on tarvetta rajoittaa henkilön yhteydenpitoa esimerkiksi muihin rikokseen liittyviin henkilöihin tai ulkopuolisiin tahoihin. Tietyissä tilanteissa tutkinnan ollessa kesken yhteydenpidon rajoittaminen on välttämätön toimenpide, jotta pidättämisen tai tutkintavankeuden tarkoitus ei vaarannu. Esimerkiksi rikoksen jatkamisvaaran vuoksi. (Rantaeskola 2014, 93–95)

Yhteydenpidon rajoittamisesta päättää kiinnioton ja pidättämisen aikaan pidättämiseen oikeutettu virkamies ja tutkintavankeuden aikana tuomioistuim. (PKL 4:4) Yhteydenpitoa ei saa rajoittaa pakkokeinolain mukaan enempään kuin on välttämätöntä. Rajoitustoimenpiteinä voi olla esimerkiksi puhelimenkäyttöön liittyviä rajoituksia, kirjeenvaihtoon liittyviä rajoituksia tai tietyn henkilön tapamiseen liittyviä rajoituksia. (PKL 4:2)

Yhteydenpidon rajoitus päättyy, kun yhteydenpidon edellytyksiä ei enää ole tai jos esimerkiksi pidättäminen tai tutkintavankeus päättyy. (PKL 4:4) Pidättämiseen oikeutettu virkamies on vastuussa siitä, että pakkokeinojen käytön edellytykset ovat olemassa. Mikäli edellytyksiä yhteydenpidon rajoittamiselle ei enää ole, niin tällöin pidättämiseen oikeutetun virkamiehen on poistettava yhteydenpidon rajoitus. (Rantaeskola 2014, 101–102)

3.5 Matkustuskielto

Epäily on mahdollista määrätä matkustuskieltoon pidättämisen tai vangitsemisen sijaan, jos rikoksesta ankarin rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. Perusteena matkustuskiellolle voi olla muun muassa, että on syytä epäillä epäillyn lähtevän pakoon tai karttaa oikeudenkäyntiä ja ran-

gaistuksen täytäntöönpanoa. (PKL 5:1) Matkustuskiellon määrääminen on mahdollista myös vaikeuttamisvaaran tai jatkamisvaaran vuoksi. Mikäli on perusteltu syy olettaa, että henkilö vaikeuttaa asian selvittämistä jollain tavoin tai jatkaa rikollista toimintaa, tällöin on mahdollista määrätä matkustuskielto. Matkustuskieltoa ei kuitenkaan voida määrätä alle 15-vuotiaalle rikollisesta teosta epäillylle. (Rantaeskola 2014, 107) Matkustuskieltoon määräämisen edellytykset ovat samat kuin pidättämisessä ja vangitsemisessä, koska matkustuskielto on vaihtoehto edellä mainituille. (Fredman 2014, 897)

Matkustuskielto voidaan määrätä siten, että se velvoittaa pysymään tietyllä alueella, pysymään poissa tietyltä alueelta, olemaan tietyinä aikoina tavattavissa tietyssä paikassa, ilmoittautumaan tietyinä aikoina poliisille, oleskelemaan tietyssä laitoksessa tai sairaalassa, olemaan ottamatta yhteyttä tiettyyn henkilöön tai luovuttamaan passinsa poliisille. (PKL 5:2)

Esitutkinnan aikana pidättämiseen oikeutettu virkamies yhdessä syyttäjän kanssa voivat päätyä määräämään rikoksesta todennäköisin syin epäillyn matkustuskieltoon (PKL 5:4). Matkustuskiellon rikkomisesta epäilty voidaan pidättää ja vangita. Tuomittu vankeusrangaistus voidaan panna heti täytäntöön. (PKL 5:10) Matkustuskiellon noudattamisen valvominen jää poliisille. Pois lukien tehostettuun matkustuskieltoon kuuluva tekninen valvonta. (Fredman 2014, 895)

3.6 Tutkinta-aresti

Matkustuskiellon ollessa riittämätön pakkokeino voidaan tuomittu määrätä tietyissä tilanteissa pidättämisen tai vangitsemisen sijasta tutkinta-arestiin. Tutkinta-arestin voidaan määrätä vapaana oleva vastaaja syyttäjän tai rangaistusta vaatineen asianomistajan vaatimuksesta. Lisäksi tuomioistuimien voi määrätä vangitsemisen sijasta tutkinta-arestin. (PKL 2:12)

Tutkinta-aresti ei ole mahdollinen tapauksissa, joissa rangaistus on 2 vuotta vankeutta tai tätä enemmän (Rantaeskola 2022, 322). Toisin sanoen tutkinta-arestiin määräämisen vaatimuksena on, että määrätty rangaistus on vähemmän kuin 2 vuotta vankeutta, mutta vähintään yksi, minkä lisäksi on oltava myös todennäköistä, että tuomittu karttaa rangaistusta tai lähtee pakoon tai jatkaa rikollista toimintaa. Toinen vaihtoehto tutkinta-arestiin määräämiselle on se, että rangaistus on vähemmän kuin vuosi vankeutta, minkä lisäksi joko tuomitulla ei ole Suomessa asuntoa ja poistumalla maasta hän karttaisi rangaistuksen täytäntöönpanon, tai asunnon puuttumisen sijaan hänet on tuomittu yhdellä tai useammalla päätöksellä vankeuteen useista lyhyen väliajoin tehdyistä rikoksista ja vankeus on tarpeen saman tasoisen rikollisen toiminnan jatkamiseksi. (PKL 2:12)

Tutkinta-arestin ollessa mahdollinen tutkinta-arestiin määrätyn on suostuttava siihen sekä sitouduttava noudattamaan hänelle annettuja velvollisuuksia. Edellytyksenä on myös, että tuomitun henkilökohtaiset olosuhteet ovat sellaiset, että tuomittu todennäköisesti voi noudattaa hänelle asetettuja

velvollisuuksia. Tutkinta-arestiin määräämistä harkittaessa tuomioistuimen tehtävä on ottaa huomioon selvitys tuomitun henkilökohtaisista olosuhteista, asunnon soveltuvuudesta ja tuomitun tarpeista liikkua asunnon ulkopuolella. (PKL 2:12)

Tutkinta-aresti tarkoittaa sitä, että tuomitun pitää pysyä asunnossaan tietyinä aikoina pääsääntöisesti vähintään 12 tuntia ja enintään 22 tuntia vuorokaudessa. Velvoite asunnossa pysymiseen on yleensä yöaikaan kello 21 ja aamu kuuden välillä. Asunnossa pysymisen lisäksi tutkinta-arestiin määrätty velvoitetaan lisäksi tekniseen valvontaan. Tekninen valvonta tarkoittaa sitä, että tutkinta-arestissa olevan henkilön sijaintia valvotaan esimerkiksi nilkkaan tai ranteeseen kiinnitettävällä teknisellä välineellä. (PKL 21:2) Tutkinta-arestiin määrätty voidaan lisäksi velvoittaa matkustuskiellon tavoin esimerkiksi pysymään tietyllä alueella tai olemaan tietyinä aikoina tavattavissa jossakin tietyssä paikassa, kuten esimerkiksi työpaikallaan. (Rantaeskola 2022, 323) Tutkinta-arestin toimeenpanosta ja valvonnasta vastaa rikosseuraamuslaitos. (PKL 2:12)

4 HENKILÖÖN KOHDISTUVA ETSINTÄ

Henkilöön kohdistuvat etsinnät jaotellaan henkilöntarkastukseen ja henkilönkatsastukseen (Rantaeskola 2022, 346). Henkilöntarkastus tehdään sen vuoksi, että katsotaan mitä tarkastettavalla on päällään tai mukana olevissa tavaroissa. Henkilönkatsastuksessa puolestaan tarkastetaan joko henkilön keho tai otetaan jokin näyte kehosta. (PKL 8:30)

4.1 Henkilöntarkastus

Henkilöntarkastuksen tarkoituksena on tutkia mitä tarkastettavalla henkilöllä on yllään sekä mukanaan (PKL 8:30). Henkilöntarkastukseen kuuluu vaatteiden, taskujen ja lompakon tarkastaminen sekä, mitä mahdollisesti vaatteiden ja ihon väliin on kätketty. Lisäksi voidaan tarkastaa tarkastettavalla selkeästi mukana oleva kantoväline esimerkiksi laukku tai kassi. Henkilöntarkastus toteutetaan käsin koettelemalla tarkastettavan vaatteiden päältä sekä mitä taskuissa on. Henkilöntarkastukseen lukeutuu myös tarkastettavan riisuttaminen, kun tarkoituksena on selvittää mitä vaatteiden ja ihon väliin on kätketty. (Rantaeskola 2014, 281)

Silloin kun tarkastettavaan kohdistetaan perusteellista etsintää, tulee se suorittaa sitä varten varatussa tilassa. Kun henkilöntarkastuksessa tarkastetaan henkilön kehoa käsin koskettelemalla ja hänen ruumiilliseen koskemattomuuteensa puututaan, tulee tarkastajan olla samaa sukupuolta, jollei kyseessä ole terveydenhuollon ammattihenkilö. (PKL 8:33) Riisuttamistilanteissa on syytä korostaa hienotunteisuusperiaatetta (Rantaeskola 2014,282). Hienotunteisuusperiaate tarkoittaa sitä, että asiakasta kohdellaan asianmukaisesti siten, että huomioidaan esimerkiksi henkilöntarkastuksessa häveliäisyysnäkökulma (Fredman 2014, 95).

Henkilöntarkastus on mahdollista suorittaa henkilölle, jota on syytä epäillä rikoksesta, josta ankarin säädetty rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta (PKL 8:31). Edellytykset henkilöntarkastukselle täytyvät myös, kun on syytä epäillä henkilön syyllistyneen niin kutsuttuihin listarikoksiin eli lievään pahoinpitelyyn, näpistykseen, lievään kavallukseen, lievään luvattomaan käyttöön, lievään moottorikulkuneuvon käyttövarkauteen, murtovälineen hallussapitoon, lievään alkoholirikkomukseen, lievään vahingontekoon tai lievään petokseen (PKL 8:31, Fredman 2014, 1091).

Henkilöntarkastuksen toteuttamisen perusteeksi riittää oletus, että tarkastettavalta voidaan löytää tutkittavaan rikokseen liittyvä esine, omaisuus, asiakirja, tieto tai seikka. (Rantaeskola 2022, 347) Muihinkin kuin rikoksesta epäiltyyn henkilöön on mahdollista toimittaa henkilöntarkastus, jos voidaan pätevin syin olettaa, että henkilöllä on hallussaan etsinnän kohteena oleva esine, omaisuus, asiakirja tai tieto. (PKL 8:31, Rantaeskola 2022, 347)

4.2 Henkilönkatsastus

Henkilönkatsastus on jaettavissa edellytysten osalta kolmeen osaan. Edellytyksenä on epäilty rikos, syy eli toimenpiteen peruste ja henkilötaho, johon toimen pide kohdennetaan. (Rantaeskola 2014, 284–285) Henkilönkatsastuksella puututaan voimakkaasti henkilön henkilökohtaiseen koskemattomuuteen. Tämän takia sen saa tehdä pääsääntöisesti vain epäillylle, jota todennäköisin syin epäillään rikoksesta, josta ankarin säädetty rangaistus on vähintään vuosi vankeutta. (Fredman 2020, 1046)

Pakkokeinolain mukaan tietyissä tilanteissa rikoksesta epäillyltä saadaan ottaa kuitenkin esimerkiksi DNA-tunniste hieman lievemmin perustein. Edellytyksenä tällöin kuitenkin on, että henkilöä epäillään rikoksesta, josta ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta. (PKL 9:4). Henkilönkatsastus on mahdollista tehdä myös tilanteissa, joissa henkilöä epäillään rattijuopumuksesta tai huumausaineen käyttörikoksesta. Tällöin vaatimuksena ei tietenkään ole edellä mainittuja rangaistusvaatimuksia. (PKL 8:32)

Henkilönkatsastukseen on oltava olemassa lailliset perusteet, jolla tarkoitetaan sitä, että etsinnässä on voitava olettaa, että löytyy jokin pakkokeinolaissa luetelluista asioista, jota etsitään. Sen on tietysti liityttävä myös tutkinnassa olevaan rikokseen. (Rantaeskola 2014, 285) Pakkokeinolaissa luetellaan tällaisiksi asioiksi esineen, omaisuuden, asiakirjan, tiedon tai seikan löytäminen (PKL8:32). Näiden lisäksi kyseessä voi olla myös jäljennettävä asiakirja, vakuustakavarikkoon määrättävä omaisuus tai muu seikka, jolla voi olla merkitystä rikoksen selvittämisessä. (Rantaeskola 2014, 285)

Henkilönkatsastuksen kohteena on yleensä epäilty, jota epäillään rikoksesta joko todennäköisin syin tai henkilö, jota on syytä epäillä rikoksesta, jolloin on vaatimuksena lisäksi, että voidaan pätevin perustein olettaa, että etsittävä asia löytyy kyseiseltä henkilöltä. Katsastuksen kohteena voi olla myös henkilö, joka ei ole epäilty. Tällöin kyseessä voi olla esimerkiksi DNA-tunnisteen määrittäminen, ruutisavunäytteen ottaminen tai muu tarvittava tutkinta, jolla voidaan esimerkiksi poissulkea henkilöitä tutkinnasta. (Rantaeskola 2014, 285)

Pääsääntöisesti henkilönkatsastuksen suorittamisesta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Poliisilla on mahdollisuus suorittaa esimerkiksi liikenteessä moottorikäyttöistä ajoneuvoa kuljettavalle henkilölle puhalluskoe nautitun alkoholin toteamiseksi tai huumausainetestin nautitun huumausaineen toteamiseksi. Kyseiset testit lukeutuvat henkilönkatsastukseen. Poliisilla on mahdollisuus kuljettaa henkilö tarvittaessa myös terveyskeskukseen, jossa lääkäri ottaa verinäytteen ja sitten suorittaa henkilönkatsastustoimenpiteen. Tilanteen vaatiessa poliisi voi käyttää voimakeinoja katsastettavan henkilön vastarinnan murtamiseksi ja lääkärin suorittaman toimenpiteen turvaa-

miseksi. Henkilönkatsastusta ei saa suorittaa erisukupuolta oleva muu kuin terveydenhuollon ammattihenkilö, mutta samaa sukupuolta oleva poliisi voi ottaa puhalluskokeen sekä sylkinäytteen ja olla läsnä verinäytettä otettaessa. (Fredman 2014, 1096–1098) Huomioitavaa on, ettei poliisi saa automaattisesti toimittaa puhallutuksesta kieltäytyvää terveyskeskukseen verinäytteenottoa varten vaan pakkokeinon käyttö edellyttää rikosepäilyä (Rantaeskola 2014, 287).

Henkilötuntomerkkien ottaminen luokitellaan henkilönkatsastukseksi, koska otettaessa usein puututaan henkilön ruumiilliseen koskemattomuuteen. Henkilötuntomerkkejä voidaan ottaa rikoksesta epäilystä sekä muista henkilöistä. Henkilötuntomerkkejä voidaan ottaa rikoksesta epäillyn henkilön tunnistamista varten, rikoksen selvittämistä varten sekä rikoksentekijöiden rekisteröintiä varten. Muista henkilöistä poliisi voi ottaa henkilötuntomerkkejä, kun on olemassa painavia rikostutkinnallisia syitä, tunnistamista tai rikoksen selvittämistä varten ja silloin kun kyseessä on rikos, josta ankarin säädetty rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta. (Fredman 2014, 1098–1099) Henkilötuntomerkkeihin lukeutuvat sormen-, käden- ja jalanjäljet, käsiala-, ääni- ja hajunäyte, valokuvaus sekä tuntomerkkitiedot (PKL 9: 3). Tuntomerkkitiedoilla tarkoitetaan henkilön pituutta, painoa, hiusten mallia ja väriä ja kasvojen muotoa. On olemassa erityistuntomerkkejä, joihin voidaan katsoa esimerkiksi tatuoinnit sekä arvet (Fredman 2014, 1099).

Henkilönkatsastuksesta ei saa aiheutua tutkittavalle terveydellistä haittaa. Muilta osin haitan aiheutuminen katsotaan pakkokeinojen käytön periaatteiden mukaisesti eli vähimmän haitan periaatteen kautta. (Rantaeskola 2014, 289)

5 OPINNÄYTETYÖN TARVE, TOTEUTUS JA AIKATAULUTUS

Opinnäytetyöllä on vastattu opintojen aikana havaittuun tarpeeseen. Opinnäytetyö on toiminnallinen opinnäytetyö, joten tämän teoriaosuuden lisäksi on luotu kuvallinen ohje pakkokeinojen kirjaamisen tueksi. Opinnäytetyötä on tehty loppuvuodesta 2022 alkaen ja työssä on huomioitu loka-kuussa 2023 tulleet lainsäädännön muutokset.

5.1 Työn tarve

Tämän opinnäytetyön tekemisellä on haluttu vastata Poliisiammattikorkeakoulun opinnoissa havaittuun tarpeeseen. Pakkokeinokirjauksia on haastavaa tehdä itsenäisesti, koska ei ole olemassa ohjeita kirjausten tekemiseen ja resurssit opetuksessa ovat rajalliset. Tähän työhön valittujen pakkokeinojen kirjaamiseen ei ole ennestään ohjeita. Ohjeet on tehty aiemmin vain takavarikkopöytäkirjan, paikanetsinnän ja kotietsinnän tekemiselle opinnäytetyönä. Jatkossa on kuvalliset ohjeet myös kiinniottopöytäkirjan, henkilöntarkastuspöytäkirjan ja henkilönkatsastuspöytäkirjan tekemiselle.

Keväällä 2023 on tehty opinnäytetyönä *Pakkokeinojen opiskelu Poliisi (AMK) -tutkinnossa* -opinnäytetyö (Viitasalo & Vähä 2023), johon on haastateltu Poliisiammattikorkeakoulun opettajia ja opilaita. Opettajien haastatteluissa ilmenee, että opiskelijoiden osaamisen taso pakkokeinokirjauksissa vaihtelee ja aikaa kirjausten opetteluun ei ole tarpeeksi. Lisäksi haastateltavat kokevat, että pakkokeinokirjausten kirjaustunteja ei ole tarpeeksi ja pakkokeinojen kirjaustunneilla on monesti kiire, koska aikaa kirjausten tekemiselle on liian vähän. (Viitasalo 2023, 29-31).

Olemme havainneet ohjeiden puutteen itse myös opintojen aikana, tätä opinnäytetyötä tehdessä ja työharjoittelun aikana. On hankalaa tehdä tiettyjä kirjauksia, koska ohjeita ei ole. Uutta tietoa tulee opintojen aikana joka suunnasta todella paljon ja on hankalaa muistaa kaikkia yksityiskohtia, jotka kirjauksissa tulee tehdä. Pakkokeinoilla puututaan ihmisen perusoikeuksiin, joten on erittäin tärkeää, että kirjaukset tehdään oikein. Koemme tarpeelliseksi tehdä ohjeet pakkokeinojen kirjauksen tueksi, jotta seuraava nuorempi konstaapeli pystyy ohjeiden avulla kirjaamaan pakkokeinokirjauksia itsenäisesti oikein.

Ohje on suunniteltu nuoremmille konstaapeleille, jonka takia ohje on tehty siten, että se on mahdollisimman selkeä ja helposti ymmärrettävä. Ohjeesta on hyötyä sekä opinnoissa että myöhemmin työharjoittelussa. Nuoremmat ja miksei vanhemmatkin konstaapelit, voivat jatkossa pakkokeinoja kirjatessaan lukea tekemästämme kirjausohjeesta ohjeet kyseisille pakkokeinokirjauksille. Kirjausohje on tuki itsenäisen harjoittelun tueksi opintoihin sekä itsenäisen kirjaamisen tueksi työharjoitteluun.

5.2 Toteutus ja aikataulutus

Olemme aloittaneet opinnäytetyön tekemisen syksyllä 2022. Varasimme opinnäytetyön aiheen lokakuussa 2022. Valitsimme aiheeksi tietojärjestelmien opettajilta saadun aihe-ehdotuksen, jonka tarve oli havaittu opetuksessa. Ehdotus oli, että tekisimme ohjeen siitä, miten henkilöön kohdistuvia pakkokeinoja kirjataan oikein PATJAssa. Aiemmin ei ole tehty ohjetta henkilönkatsastuksen, henkilöntarkastuksen ja kiinnioton kirjaamisesta PATJAssa ja tarve tällaiselle ohjeelle on.

Koimme, että pystymme tämän työn tekemisellä vastaamaan Poliisiammattikorkeakoulussa havaittuun tarpeeseen ohjeiden puutteesta ja samalla työ tulisi oikeasti käyttöön. Koimme, että aihe olisi samaan aikaan sellainen, että se kehittäisi meidän omaa osaamistamme ennen tulevaa työharjoittelua, työharjoittelun aikana sekä tukisi tulevaisuudessa tulevien työkavereidemme ammatillista kehitystä. Valitsimme aiheen, koska haluamme osata kirjata pakkokeinot oikein.

Aiheen varauksen jälkeen aloitimme suunnittelemaan työhön teoreettista viitekehystä. Teoria pohjautuu vahvasti lakiin, koska työmme käsittelee pakkokeinokirjauksia. Pakkokeinot ja niiden käyttö on määritelty tarkoin laissa, joten lähteinä on käytetty lakia, säädöksiä ja aiheeseen liittyvää ajantasaisista kirjallisuutta. Olemme käyttäneet työn julkisessa osuudessa vain julkisia lähteitä, jotta ei tule ongelmia työn salaamisen kanssa. Näin vältymme siltä, että tarvitsee teoriaosuudesta salailla kohtia. Pyrimme tekemään laadukkaan työn käyttämällä luotettavia ja ajantasaisia lähteitä. Työssä on huomioitu lakiin syksyllä 2023 tulleet muutokset.

Työmme on toiminnallinen opinnäytetyö. Tämän teoriaosuuden lisäksi olemme tehneet liitteeksi kuvallisen ohjeen, jossa ohjeistetaan kiinniottopöytäkirjan, henkilönkatsastuspöytäkirjan ja henkilöntarkastuspöytäkirjan kirjaaminen poliisin tietojärjestelmässä PATJAssa. Ohjeeseen on otettu kuvakaappauksia PATJAn harjoitusversiosta, jonka vuoksi se on jouduttu tästä työstä salaamaan. Ohjeistus on PDF-muodossa ja sisältöä siinä on 50 sivun verran.

Toiminnallisen työn osalta aloitimme ohjeen tekemisen kirjaamalla ensin rikosilmoituksen PATJAn harjoituskantaan. Salassapito säännösten vuoksi työ on tehty PATJAn harjoituskantaan ja työhön on keksitty kuvitteellinen rikos ja kuvitteelliset henkilöt. Ohjeeseen valittiin rikokseksi törkeä rikosnimike eli tapon yritys, jotta saamme selkeästi sisällytettyä kyseiseen rikostapaukseen kaikki ohjeessa olevat pakkokeinot. Keksimämme rikos, henkilöt ja henkilötiedot ovat täysin kuvitteellisia.

Pakkokeinokirjaukset aloitimme tammikuussa 2023. Pakkokeinokirjauksia tehdessämme törmäsimme itsekkin siihen ongelmaan, että ohjeita kyseisiin pakkokeinokirjauksiin ei ole. Oli vaikea kirjata meille täysin uusia pakkokeinokirjauksia PATJAan. Emme osanneet kirjata kaikkia pakkokeinokirjauksia oikein, emmekä riittävän yksinkertaisesti. Jouduimme tukeutumaan tietojärjestelmien opettajien tukeen, jotta saisimme kirjaukset tehtyä kaikilta osin mahdollisimman selkeiksi ja oikein.

Pidimme helmikuun alussa palaverin tietojärjestelmien opettajien kanssa, jossa tarkastimme pakkokeinokirjauksemme. Silloin kävimme yhdessä läpi osan tekemistämme kirjauksista ja saimme palautetta niistä. Palaverissa kävimme myös keskustelua siitä, että josko tekisimme samalla ohjeet henkilönkatsastuksen ja henkilöntarkastuksen määräysten kirjottamiselle. Niistäkään ei ole aiemmin tehty ohjeita ja tarve niillekin olisi. Ajatus jäi hautumaan. Työn määrä kasvoi kuitenkin sen verran suureksi, että päädyimme myöhemmin luopumaan määräyksistä. Palaverin jälkeen teimme korjauksia pakkokeinokirjauksiin.

Ensimmäinen seminaari opinnäytetyöstä pidettiin helmikuussa 2023. Seminaarissa esittelimme opinnäytetyömme aihetta, tarkoitusta ja tavoitetta. Seminaarissa esille nousi suurimpana kysymyksenä tutkimuslupa. Olimme saaneet aiemmin tiedon, että emme tarvitse aiheeseemme tutkimuslupaa, koska emme käsittele mitään oikeita henkilötietoja tai muuta sellaista. Seminaarin jälkeen asiaa kuitenkin selviteltiin uudelleen ja tämän jälkeen selvisi, että myös PATJAn harjoituskannan käyttöön opinnäytetyössä tarvitaan tutkimuslupa.

Alustavasti suunnittelimme, että seuraava opinnäytetyöseminaari pidetään maaliskuun vaihteessa. Sitä ennen meidän pitää saada toimeksiantajan kanssa saada sovittua palaveri, jossa käymme uudelleen läpi tekemiämme kirjauksia ja pyydämme palautetta. Meillekään ei ole täysin selvää, että miten pakkokeinoja kuuluu kirjata ja työtä vaikeuttaa se, kun pakkokeinokirjauksiin ei löydy selkeitä ohjeita. Aikataulujen sopiminen kuitenkin tuottaa hankaluuksia, koska opinnäytetyön tilanneita opettajia on kaksi ja meitä opiskelijoita tekemässä työtä on kaksi. Aikataulut pitäisi saada sopimaan kaikille meille neljälle.

Haettiin työlle tutkimuslupaa koululta ja saatiin lupa 7.3. Toinen opinnäytetyö seminaari toteutettiin maaliskuun alussa. Seminaarissa kävimme keskustelua muun muassa siitä, että tekeillä on vastavalla aiheella toinenkin työ. Myöhemmin keväällä 2023 selvisi, että toinen ryhmä on tehnyt opinnäytetyönä *Pakkokeinojen opiskelu Poliisi (AMK) -tutkinnossa* opinnäytetyön, johon on haastateltu pakkokeinokirjauksiin liittyen Poliisiammattikorkeakoulun opettajia ja oppilaita. Työssä ilmenee tarve meidän työllemme. Haastateltavat kokevat, että pakkokeinojen kirjaamiselle ei ole tarpeeksi resursseja ja kirjaustunneilla joudutaan pitämään reipas vauhti yllä. Opiskelijoiden osaamisen taso pakkokeinokirjausten kanssa koetaan vaihtelevaksi (Viitasalo 2023). Tälle meidän tekemälle työlle on selkeästi Poliisiammattikorkeakoulun opinnoissa tarve. Luomamme ohje on tulevaisuudessa opiskelijoiden tukena pakkokeinokirjauksia tehdessä sekä itsenäisen kirjaamisen aikana.

Maaliskuun puolessa välissä pidettiin opinnäytetyömme aiheeseen liittyen palaveri ylikomisario Haapaniemen kanssa. Palaverissa käytiin läpi pakkokeinoihin liittyviä asioita sekä käytiin tekemiämme kirjauksia yhdessä läpi. Tämän jälkeen tehtiin muokkauksia työhön ja jatkettiin opinnäytetyön työstämistä.

Pakkokeinokirjausten päivityksiä tehtiin työharjoittelun aikana lokakuussa, koska PATJAssa kiinniottopöytäkirjaan oli tullut muutoksia, joten ne huomioitiin tekemällä uudet kirjaukset ja ottamalla uudet kuvakaappaukset ohjeeseen. Lokakuussa korjailtiin myös pakkokeinokirjauksia työharjoittelussa opitun pohjalta ja huomioitiin lokakuussa 2023 muuttunut lainsäädäntö opinnäytetyöhön.

Työharjoittelun aikana olemme itse oppineet kirjaamaan pakkokeinoja paremmin ja ymmärtää aiempaa paremmin, että mitä eri termit tarkoittavat. Olemme oppineet käytännön kokemuksen kautta, että mitä tarkoittaa esimerkiksi säilöönpanotarkastus tai kuka tekee määräyksen eri henkilökatsastuksille. Käytännöstä saatujen kokemusten takia teimme muutoksia PATJAn harjoituskaantaan kirjaamaamme rikosilmoitukseen ja pakkokeinokirjauksiin. Olemme työelämässä päässeet näkemään useita päätöksiä ja näkemään erilaisia pakkokeinokirjauksia. Olemme myös päässeet tutustumaan eri ohjeisiin eri pakkokeinojen kirjaamiseen liittyen ja olemme antaneet pakkokeinopöytäkirjoja tiedoksi itse, joten on huomattavasti helpompaa hahmottaa asiat. Käytännön oppimisen kautta on ollut helpompi ymmärtää, että mitkä asiat ovat kirjatessa niitä, jotka kuuluvat pöytäkirjassa olla.

Lokakuussa ohje välitettiin tarkastukseen tietojärjestelmien opettajille eli opinnäytetyön tilaajille. Heiltä saadun palautteen avulla tehtiin tarvittavat muutokset työhön ja tekstien sisältöihin. Ohje lähetettiin muokkausten jälkeen uudelleen tarkastettavaksi tietojärjestelmien opettajille ja saatiin vielä muutama pikkuinen tarkennus tehtäväksi työhön. Tämän jälkeen tehtiin muutokset ohjeeseen ja huomioitiin muuttunut lainsäädäntö myös opinnäytetyön teoriaosuudessa. Saimme myös palautetta termeistä ja kielellisestä sisällöstä, joihin teimme muutoksia ennen kolmatta seminaaria.

Kolmas seminaari pidettiin marraskuun alussa. Esittelimme muille työmme ja kerroimme, että mitä olemme saaneet aikaan. Kolmannessa seminaarissa havaittiin taas tarve meidän työllemme. Muutkin työharjoittelussa olevat olivat myös sitä mieltä, että pakkokeinokirjauksiin liittyviä ohjeita ei ole saatavilla ja ohjeesta pyydettiin jo kopiotakin. Kerroimme, että työ lähtee Poliisihallitukseen hyväksyttäväksi, kun saamme seminaarin aikana tulleen palautteen huomioitua työssä.

Marraskuun alussa työ lähetettiin poliisihallituksen tarkastukseen. Saimme palautetta muutamista epäselvistä tai virheellisistä kirjauksista, jotka korjasimme työhön. Pidimme mielessä työtä korjattaessa kuitenkin sen, että mikä meidän luomalla ohjeistuksella on kohderyhmänä, jonka takia teimme muutokset siten, että pakkokeinojen kirjaamista opettelevat nuoremmat konstaapelit eivät mene turhan takia yhtään enempiä sekaisin. Tämän vuoksi halusimme pitää ohjeet mahdollisimman selkeinä ja yksinkertaisina.

Joulukuun alussa opinnäytetyö tuli valmiiksi ja lähetimme sen koululle hyväksyttäväksi. Opinnäytetyössä on huomioitu lainsäädäntö sekä PATJA- versio, jotka ovat olleet voimassa 13.12.2023. Opinnäytetyöhön tai kirjausohjeeseen ei tulla tekemään päivityksiä.

6 POHDINTA

Opinnäytetyön aiheena on tuottaa Poliisiammattikorkeakoululle ohje henkilöön kohdistuvien pakkokeinojen kirjaamisesta poliisin tietojärjestelmässä PATJAssa. Tavoitteena on vastata Poliisiammattikorkeakoulun tietojärjestelmien opetuksen tarpeeseen tekemällä visuaalinen ohje Poliisiammattikorkeakoulun opiskelijoille. Ohjeen tarkoitus on tukea opiskelijoiden oppimista henkilöön kohdistuvien pakkokeinojen kirjaamisessa ja mahdollistaa itsenäisen kirjaaminen opintojen ja harjoittelun aikana. Tavoitteena on, että ohjeen avulla nuoremmat konstaapelit pystyvät kirjaamaan henkilöön kohdistuvia pakkokeinoja oikein ja itsenäisesti.

Koimme itse opiskelijoina pakkokeinokirjaukset haastaviksi, koska selkeitä ohjeita ei ollut olemassa. Pakkokeinojen oikeanlainen kirjaaminen on tärkeää niin asiakkaan kuin poliisimiehen oikeusturvan kannalta. Koemme, että kuvitetut selkeät ohjeet nopeuttavat kirjaamisen oikeanlaista toteuttamista.

Tekemämme ohje on 52 sivuinen kuvallinen PDF-tiedosto. Ohje on luotu vastaavalla pohjalla kuin tämä teoriaosuus työstä. Kirjausohjeessa ohjeistetaan kuvien avulla kiinniottopöytäkirjan, henkilökatsastuspöytäkirjan ja henkilöntarkastuspöytäkirjan kirjaaminen. Kyseisiä kirjauksia varten on keksitty esimerkiksi kuvitteellinen rikostapaus ja henkilöt, jotka esiintyvät kirjauksissa. Kirjausohjeeseen on otettu Poliisiammattikorkeakoulun PATJAn harjoituskannasta kuvakaappaukset kunkin kirjauksen kohdalta. Kuviin on merkitty numerot jokaiseen kohtaan, joihin on koettu tarpeelliseksi kirjata ohjeistukset. Jokaisen kuvan alapuolelle on kuvassa olevien numeroitujen kohtien ohjeistukset kirjattu.

Ohjeessa olevat eri pakkokeinokirjaukset on otsikoitu ja ohjeessa on muutamia väliotsikoita selkeyttämään 52 sivuisen ohjeen sisältöä. Kirjausohjeen ohjeistukset on suunnattu nuoremmille konstaapeleille, joten ne on pyritty kirjaamaan siten, että melko kokematonkin kirjaaja pystyy ohjeen avulla kirjaamaan pakkokeinoja ensimmäisten pakkokeinokirjaustuntien jälkeen. Osaamisvaatimuksena ohjeen käytölle on se, että pakkokeinojen kirjaaja osaa kirjata rikosilmoituksen, ymmärtää pakkokeinojen käytön perusteet ja osaa avata PATJAlta pakkokeinokirjauksien pohjat. Ohje on salattu, koska siinä käsitellään poliisin tietojärjestelmää. Ohje on kokonaisuudessaan salassa pidettävä Julkisuuslain 24 § 1 momentin 21 kohdan perusteella.

Tämä työmme teoriaosuus on kirjoitettu ainoastaan julkisia lähteitä käyttäen, jotta se on kaikilla avoimesti luettavissa. Opinnäytetyössämme on aiheen vuoksi pääsääntöisesti käytetty lähteenä lainsäädäntöä ja ajantasaisimpia pakkokeinolaki teoksia. Teoriaosuudessa on huomioitu aiheeseen liittyvät lainsäädännön muutokset syksyllä 2023 (Poliisiammattikorkeakoulu 2023). Teoriaosuus-

nessa käsittelimme ohjeen aiheen mukaisesti vapautteen kohdistuvia pakkokeinoja sekä henkilöntarkastusta ja – katsastusta. Teoriaosuudessa tuomme esille pakkokeinojen käyttöä koskevat yleiset säännökset, joita ovat muun muassa suhteellisuusperiaate, vähimmän haitan periaate ja hienotunteisuusperiaate. Koemme, että pakkokeinojen kirjausohjeella tulee olla teoreettista perustaa ja siihen opinnäytetyön teoriaosuudella pyritään vastaamaan.

Ohjeen sekä opinnäytetyön teoriaosuuden kirjoittaminen oli opettavaista. Koimme oppimista pakkokeinojen kirjaamisen aikana. Ohjeen työstäminen aloitettiin opintojen aikana ja sitä on jatkettu työharjoittelun aikana. Koemme, että käytännön työharjoittelu on opettanut pakkokeinojen kirjaamista ja siinä olemme kehittyneet. Jo aloitettu ohje on ollut tukenamme pakkokeinojen kirjaamisessa työharjoittelun aikana.

Huomasimme työharjoittelun aikana, että ohjeen tuottaminen helpottui, koska opimme ymmärtämään termit, joita tietojärjestelmissä käytetään. Saimme harjoittelun aikana kokemusta pakkokeinojen kirjaamisesta, pakkokeinomääräyksien pyytämisestä ja pakkokeinopöytäkirjojen tiedoksiantosta, joten oli paljon helpompaa tuottaa materiaalia ohjeeseen.

Oli hyvä, että ohjeen tuottamisen aloitimme jo opintojen aikana, koska pääsimme näkemään taidon kehityksen, mikä pakkokeinokirjauksiin ja rikosilmoituksen kirjaamiseen oli meidän kohdallamme tapahtunut käytännön oppimisen kautta. Harjoittelun loppupuolella syys-lokakuussa, kun jatkoimme opinnäytetyön tuottamista, huomasimme virheitä, joita pöytäkirjoihin oli alkuvuodesta tullut sen vuoksi, koska emme olleet ymmärtäneet täysin kirjausteknisiä asioita. Työharjoittelun aikana opitut asiat antoivat eväitä korjata jo kirjattuja pöytäkirjoja, jonka vuoksi pöytäkirjoja muokattiin osittain uusiksi ja samalla otimme uudet kuvakaappaukset, jotka liitettiin ohjeeseen.

Uskomme, että ohje on toteutettu selkeästi ja se on hyödyllinen opiskelijalle, joka on samassa tilanteessa kuin me koululla ennen työharjoitteluun lähtöä. Poliisiammattikorkeakoulun opinnot ovat laaja kokonaisuus ja uutta tietoa tulee opintojen aikana paljon. Suuren tietomäärän sisäistäminen haastaa opiskelijaa opintojen aikana ja kaikkea on mahdotonta ulkoa muistaa, eikä se ole tavoitekaan. Tuottamamme ohjeen myötä toivomme, että se helpottaa opintojen aikana harjoituksia, joissa pakkokeinoja kirjataan ilman opettajan läsnäoloa. Pakkokeinojen kirjaaminen helpottuu ohjeemme ansiosta opiskelijoilla, koska ohjeet ovat käytettävissä koululla sekä myös työharjoittelussa. Nuorempien konstaapelien on jatkossa mukava lähteä työharjoitteluun, kun he tietävät, että ohjeet yleisimmin kirjatuille pakkokeinoille on saatavilla.

Meidän luomassa ohjeessa käsitelimme henkilöntarkastus-, henkilöntarkastus- ja kiinniottopöytäkirjat. Meitä aiemmin luoduissa ohjeissa on käsitelty vain kotietsintä, paikanetsintä ja takavarikko kirjauksia. Mielestämme eniten käytetyimpien pakkokeinojen kirjausten ohjeet ovat nyt saatavilla

selkeinä kuvallisina kirjausohjeina. Poliisin tietojärjestelmä PATJAn käyttö helpottuu poliisiopiskelijoilla ja se palvelee tulevaa työelämää.

Ohjeemme kirjaukset ovat yhdellä PDF-tiedostolla. Selkeyden vuoksi ohjetta voisi jatkokehittää siten, että jokainen osio olisi omana tiedostonaan. Ohje on 52 sivuinen, koska samassa tiedostossa on yhdistettynä kiinniottopöytäkirja, henkilöntarkastuspöytäkirja ja henkilönkatsastuspöytäkirja. Ohjetta voi halutessaan kehittää myös lisäämällä siihen ohjeistukset kyseisten pakkokeinomääräysten kirjaamiselle. Ohjeen päivittämisellä samaa ohjetta voisi käyttää myös tulevaisuudessa, mikäli lakiin tai PATJAan tulee muutoksia.

Työn vahvuutena koemme käytännöllisyyden, tarpeellisuuden sekä helpon käytettävyyden. Koemme, että työ helpottaa kirjauksien opettelua ja sitä kautta nopeuttaa kirjaamista myöhemmin työelämässä. Mielestämme kyseistä työtä ei olisi voinut tehdä muutoin kuin toiminnallisena opinnäytetyönä. Koemme, että kuvitettu ohje yhdistettynä teoriaosuuteen on ollut oikea valinta työn toteuttamiselle.

Koemme onnistuneemme työn lopputuloksessa ja se vastaa työn tarkoitusta sekä tavoitetta. Ohje on mielestämme selkeä ja käyttäjäystävällinen. Palautetta olemme keränneet Poliisiammattikorkeakoulun tietojärjestelmien opettajilta. Koemme heiltä saadun palautteen merkityksellisenä, koska he toimivat työn tilaajana sekä yhtenä tulevista käyttäjistä. Lisäksi työ on saanut Poliisihallituksen virallisen hyväksynnän, joka korostaa työn luotettavuutta. Oppaan ovat tarkastaneet Poliisihallituksen PATJA-tiimin jäsenet. Heiltä saatu palaute on huomioitu oppaassa. Koemme, että työllä on vastattu sille asetettuihin tavoitteisiin.

Opinnäytetyönä luotua kirjausohjetta on myös muiden opiskelijoiden ja työkavereiden puolesta pyydetty meiltä, koska tarve ohjeelle on olemassa. Tämän vuoksi olemme muokanneet opinnäytetyötämme siten, että kirjausohjeen voi koulun opiskelijoiden lisäksi jakaa myös muille poliiseille, jotka sitä saattavat työnsä ohessa tarvita. Luomaamme kirjausohjetta saa jakaa poliisiammattikorkeakoulun lisäksi myös poliisilaitoksille, jotta se pääsee käyttöön.

LÄHTEET

Esitutkintalaki (ETL) 805/2011

Fredman, M. & Kanerva, J. & Tolvanen, M. & Viitanen, M. 2020: Esitutkinta ja pakkokeinot. Helsinki. Alma Talent.

Fried, H. 2020: TVP, PAI, KEY- Pakkokeinojen kirjausohje PATJAan. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

Haapaniemi, L. & Rantaeskola S. 2022: Pakkokeinot ja tiedonhankinta- yleistä pakkokeinoista. Luentomateriaali. Poliisiammattikorkeakoulu. 16.05.2022

Haapaniemi, L. & Rantaeskola S. 2022: Pakkokeinot ja tiedonhankinta- pidättäminen, vangitseminen, matkustuskielto ja yhteydenpidon rajoittaminen. Luentomateriaali. Poliisiammattikorkeakoulu. 20.05.2022

Jokela, A. 2018: Rikosprosessioikeus. Helsinki. Alma Talent Oy.

Ohje 2020/2013/5490. Ohje poliisi säilyttämien henkilöiden kohtelusta 1.4.2014. Poliisihallitus.

Pakkokeinolaki (PKL) 806/2011

Poliisiammattikorkeakoulu 2023: Esitutkintalain, pakkokeinolain ja poliisilain 1.10.2023 voimaan tulevien muutosten kouluttajakoulutus. Poliisiammattikorkeakoulu 30-31.8.2023.

Poliisilaki (PolL) 872/2011

Rantaeskola, S. 2014: Pakkokeinolaki-Kommentaari. Tampere. Juvenes Print.

Rantaeskola, S. 2022: Rikos ja Rikosprosessi. Sastamala, Warelia

Suomen perustuslaki (SDK) 731/1999

Valtioneuvoston asetus esitutkinnasta, pakkokeinoista ja salaisesta tiedonhankinnasta (122/2014)

Viitasalo, J. & Vähä, A. 2023: Pakkokeinojen opiskelu Poliisi (AMK) -tutkinnossa -opinnäytetyö. Poliisiammattikorkeakoulu. AMK-opinnäytetyö.

LIITE 1

Liite 1. KIP, HKY & HTY-PAKKOKEINOJEN KIRJAUSOHJE PATJAAN. (Salassa pidettävä JulkL (621/1999) 24.1 §:n 21 k)